

Yazar: (E)Tuğg.Dr.Oktay Bingöl

Suriye Krizinde Askeri Seçenekler ve Rasyonalite

Suriye’de son kimyasal saldırının ayrıntıları henüz netleşmedi. Kimyasal silahlar gerçekten kullanıldı mı? Önceki kimyasal saldırıları ve son saldırıyı kim yaptı? Henüz bilinmiyor. Bu sorularla ilgili gerçekleri öğrenmek kısa zaman da mümkün olmadığı gibi gerçek, gelecekte ve hatta ebediyen ortaya çıkmayabilir.

Suriye’ye bir şekilde müdahale hazırlığına başlayan veya böyle bir algı yaratmak isteyen ABD ve “Batı” açısından bunların çok da önemi yok. Onlar için önemli olan Suriye’de rejimin kimyasal silahların kontrolünü kaybetmiş olması ve bu silahların radikal örgütlerin eline geçme olasılığıdır. Bazılarının açıkça söylediği gibi yapılacak BM araştırmasının da bir anlamı yok.

Suriye’de önemli miktarlarda kimyasal madde stoku olduğu tartışmasız. Esad rejimi bile bunu kabul etti. Rejim yıllardır ABD’lilerle ve Ruslarla güvenlik konusunda görüşmeler yapıyor. Ancak alınan tedbirlere rağmen, Halep ve diğer yerleşim yerleri ile bazı askeri tesislerin muhaliflerin kontrolüne geçtiği dönemlerde bir kısım kimyasal silahların da radikal örgütlerin eline geçmiş olması kuvvetli bir olasılıktır. En azından ABD, İngiltere ve Fransa kendi istihbaratlarına dayanarak böyle olduğunu düşünüyorlar. Bu ülkelerin örtülü, gizli ve derin unsurlarının Suriyeli muhaliflerle bir arada oldukları dikkate alındığında istihbaratın doğruluk payı artmaktadır. Diğer taraftan Suriye ordusundan ayrılarak muhalif saflara katılan binlerce asker var. Bunların da kimyasal silahları ele geçirmiş olması olasıdır. Dolayısıyla ABD ve “Batı” açısından korkulan olmuş gibi görünüyor. Kâbus görülmesi ise boşuna değil, geçmişte ödenen ağır bedeller var.

ABD, 1980’lerde Sovyet işgaline karşı Afgan mücahitlerine çok sayıda Stinger füzeleri vermişti. Daha sonra bu silahlar Taliban ve diğer radikal örgütlerin eline geçti. Yıllarca ABD ve “Batı” ülkelerin uçak ve helikopterlerine karşı kullanıldı. Ağır bedeller ödendi. ABD yıllar önce hibe ettiği silahları, tanesi için on binlerce dolar ödeyerek geri toplamaya çalışıyor.

Obama ve ABD yönetimi Suriye konusunda oldukça zor durumda görünüyor. Irak ve Afganistan işgallerinin yaralarını henüz saramadan Ortadoğu’da yeni bir maceraya girişmek istemiyorlar. Aslında buna güçleri de yok. Üstelik sıklet merkezlerini yükselen Çin ve Rusya ile mücadele etmek için Orta Asya’ya, Kafkasya’ya ve Pasifik’e kaydırmaya başlamışlardı.

Ancak Obama aylar önce Suriye’nin kimyasal silahlarının kullanılması veya kontrolünün kaybedilmesini “Kırmızı çizgi” olarak tanımlayarak büyük bir yanlış yaptı. Obama bu tanımlamayı

yaparken, şüphesiz ki gerektiğinde askeri müdahale gerekçesini elinde tuttuğunu düşünüyordu. Şimdi ise durumun içinden çıkılmazlığının farkında. Bir tarafta "Hegemon" un kırmızı çizgisi ve güvenliğinin tehlikeye düşmesi, diğer tarafta kapsamlı bir harekâtın zorlukları ve riskleri.

ABD, hegomonik itibarını korumak için bir şey yapmak zorundadır. Medyanın savaş çığırkanlığı ile küresel güçlerin askeri unsurlarının yığılanmaları/yer değiştirmeleri de bunu doğruluyor. Masada ve zihinlerde hangi seçenekler olduğunu bulmak için biraz beyin fırtınası gerekiyor. Seçeneklere geçmeden önce birkaç varsayıma ihtiyacımız var.

ABD, Esad rejiminden memnun değildir ancak şu aşamada sonrasında da emin değildir. Sonrasını hazırlamadan Esad'ı askeri hareketle devirmek istemiyor.

ABD'nin şu anda esas derdi kimyasal silahların radikal örgütlerin eline geçme tehlikesidir. (Veya geçmiş olmasıdır)

ABD kırmızı çizgisinin çiğnenmiş olmasını da önemsemektedir. Bu hegemoniye karşı psikolojik bir eşiktir.

Askeri müdahale seçeneklerinin ABD olmaksızın bir değeri yoktur.

Şimdi askeri harekât seçeneklerini sıralayalım.

1. Esad rejimini yıkmayı hedefleyen kapsamlı harekât ve Suriye'nin işgali

Bu aşamada Esad rejimini yıkmak için geniş kapsamlı askeri bir harekât öngörülmediği anlaşılıyor. BM'den yetki alınmasının imkânsızlığı bir tarafa böyle bir harekât için birkaç yüz binle ifade edilen askeri kuvvetin hazırlanması, eğitilmesi ve yığılanması gerekir. ABD veya herhangi bir diğer ülke bu sayıda bir kuvvete sahip değildir. ABD'nin halen Afganistan'da 70 bin civarında askeri var. Başta pasifik olmak üzere diğer bölgelerde 100 binden fazla ABD askeri bulunuyor. Bunları rotasyona tabii tutabilmek için en az iki kat kuvvetin hazır tutulması gerekiyor. Bu, ABD'nin yaklaşık 500 bin askerinin Suriye dışındaki görevlere angaje olduğunu gösterir. Böyle kapsamlı bir harekât durumunda ABD dışındaki ülkelerden gelecek katkı en iyi ihtimalle birkaç on bini geçmez, tarihsel veriler bunu gösteriyor. Kuvveti toplasanız ve ülkeyi işgal etseniz bile ulus/devlet inşası denilen ve yıllarca sürececek süreci hangi kuvvet destekleyecek? Buradan ABD bu işi asla yapamaz anlamı çıkmamalıdır. Afganistan'dan kuvvetlerini 2014'den itibaren çekmeye başlar ve birkaç yıl içerisinde çekilmeyi tamamlarsa 2016'dan itibaren bir yerlerde kullanacağı kuvveti var demektir. Bu kuvveti Suriye için kullanır mı? Ben sanmıyorum. Geriye beş seçenek kalıyor. Olasılığı düşüklerle devam edelim.

2. Esad rejimini cezalandırmayı -zayıflatmayı ve kimyasal-biyolojik silah stoklarını imhayı amaçlayan askeri harekât

Birincisi seçeneğin şu aşamada olanaksızlığı kırmızı çizgileri geçilen ABD için ikinci yaklaşımı gündeme getirmektedir. Bu seçenekte; kimyasal-biyolojik silahların da dâhil olduğu askeri hedefler listesi hazırlanarak hava-füze harekâtı ile vurulması hedeflenecektir. Rusya ve Çin vetosundan dolayı BM Güvenlik Konseyi kararı alınamayacağından uluslararası meşruiyet son derece sınırlı olacaktır. Rusya ve İran faktörü nedeniyle uygulanması kolay değildir. Rejimin zayıflatılması ve cezalandırması amacıyla seçilecek askeri hedeflerin vurulabilmesi için hava üstünlüğünün de ele geçirilmesi, bu bağlamda başlangıçtan itibaren Suriye hava savunma sistemleri ve uçaklarının etkisiz hale getirilmesi gerekir. Bu aşama Rusya ve İran ile sıcak çatışma riskini taşır. Suriye'nin harekâta katılan ve destek veren ülkelere, özellikle komşu ülkelere karşı misillemede bulunması, hatta kimyasal silah kullanması olasılık dâhilindedir. Ayrıca kimyasal-biyolojik silahların havadan vurulması sonucu zararlı maddelerin yayılma olasılığı yüksektir. Yer altındaki hedeflerin imhasında tam başarı sağlamak zordur. Sivil zayıyat olasılığı ABD'yi zor durumda bırakacaktır.

3. Suriye'de kimyasal silah stoklarının ve tesislerinin emniyete alınması ve müteakiben imhasına yönelik geniş kapsamlı bir harekât

Tüm ülkedeki kimyasal-biyolojik silah tesislerinin tamamının füzelerle ve bombalarla imha edilmesi (özellikle yer altı depolarında bulunanlar) mümkün değildir. Bu tür tesislerin kara birlikleriyle ele geçirilip, bir süre emniyetlerinin sağlanıp, bir plan dâhilinde ve kontrollü olarak imha edilmesi gerekir. Sadece kontrollü imha işi aylar hatta yıllar alabilir. Bu harekât için on binlerce askerden oluşan kara gücü gerekir. Kara gücünün; ABD, İngiltere, Fransa başta olmak üzere diğer gönüllü ülkelerin katkılarıyla teşkili mümkündür. Ancak kara birliklerinin emniyeti için Suriye üzerinde hava üstünlüğünün sağlanması gerekir. Bunun için ciddi ve kapsamlı bir hava muharebesine gereksinim vardır. Ayrıca yıllarca hava üstünlüğünün devam ettirilmesi yüzlerce uçaktan oluşan hava gücü tahsisini gerektirir. Bu yönüyle amaç olarak sınırlı olmasına rağmen 2. seçeneğin risklerini taşımaktadır. Planlama ve uygulama zordur, başarı garanti değildir.

4. Suriye'de çoğunluğu kimyasal silahlar ve atma vasıtaları olmak üzere seçilmiş bazı hedeflere hava-füze harekâtı

Kırmızı çizgiler geçildiği için Esad'ı cezalandırarak Obama'nın dolayısıyla ABD'nin itibarının korunması mümkün olur. Ancak "Batı" için gerçek korku kaynağı olan kimyasal silahların radikal örgütlerinin eline geçmesi engellenemez. Aksine böyle bir harekât, Esad rejiminin kontrolünü zayıflatacağından kimyasal silahların radikal örgütlerin eline geçmesini kolaylaştırır. Bu nedenle bu seçeneğin başka bir versiyonu akla gelmektedir.

5. Sınırlı kuvvet gösterisi-sınırsız propaganda ve algı yönetimi

Sınırlı bir hava operasyonu yapılır ve ilgisiz yerlerde birkaç hedef vurulur. ABD stratejik iletişim sistemi, propaganda ve algı yönetim mekanizması çalıştırılır. ABD'ye eklenmiş küresel medya kanalları vasıtasıyla etki odaklı bir harekât yapılır. Uluslararası kamuoyu kimyasal silahların yerle bir edildiğine inandırılır. Biraz hayali ve komplosal olan bu seçenek, kırmızı çizgilerden bir an önce kurtulmak isteyen Obama açısından "keşke mümkün olsa" dedirtecek bir kurtuluş reçetesidir.

6. En rasyoneli

Son olarak bir öncekinden çok daha iyi olan ise krizin tırmanması ve herkesin ABD'nin askeri harekât yapacağına inanması sonucunda, özellikle Rusya ve İran'ın çabaları ile Esad'ın ikna edilip bir orta yol bulunmasıdır. Orta yol ise; Suriye'nin kimyasal silahlarının kontrolünü uluslararası bir denetim mekanizmasına devretmeye hazır olmasıdır. Dolayısıyla BM için; "Barışı Koruma", "Barışı Zorlama", "Barış Yapma" gibi klasikleşmiş görevlerden farklı olarak yeni bir görev tipi ortaya çıkar; "Kimyasal Silahların Güvenlik ve İmhası İçin Uluslararası Güç Oluşturulması ve Yönetimi". Bu güce BM, AGİT gibi uluslararası kuruluşlar ile krize taraf olmamış Japonya, Kore, Finlandiya gibi ülkelerden personel katılabilir. Diğerleri mali destek sağlarlar.

Sonuç

Kriz durumlarında her zaman en rasyonel seçeneklerin tercih edildiğini söylemek zor, aksine çok çılgın hamleler yapıldığı da oluyor. Bu nedenle barış ve insanlık adına tetikte durmak gerekiyor.

Seçeneklerin ilk dördünden en çok zararı göreceğimizin başında Türkiye geliyor. Bu zarar o kadar bariz ki görmemek olanaksız. Türkiye Suriye'nin elindeki SCUD tipi füzelerin tamamının menzili içinde. Üstelik bunlar kimyasal başlık da taşıyabiliyor. Yani saldırıya uğrayan Esad rejimi misillemeye kalktığında Türkiye topun ağzında. En trajik olan ise, askerimizin belki vardır ama sivilimizi koruyacak bir tane bile gaz maskesinin olmaması, kimyasal-biyolojik bir tehlikeye karşı kentlerde hiçbir önlem alınmamasıdır.

Bu yazıdaki son seçenek, Türkiye tarafından Suriye krizinin şu anki spesifik boyutuna çözüm olarak öne çıkarılmalıdır. Ne yazık ki, krize çok önceden taraf olarak güvenilirliğini ve tarafsızlığını kaybeden karar vericilerimizin bunu yapabilmesi neredeyse olanaksızdır.

Ancak, dış politikada atağa kalkmış olan Ana Muhalefet Partisi ile son dönemlerde kendi geleceği hakkında yeterince sorumlu davrandığı görülen Türkiye'nin dinamik sivil toplumu bugünden geç olmamak üzere böyle bir girişimi bölgesel ve uluslararası alanda başlatmalıdır.

